

Karakter ve Değerler Eğitimi

Temel Kavramlar

Dr. Fehmi Demir

Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı

İletişim

 Siirt Üniversitesi

English

Kullanıcı Adı

Sifre

Sayıları Toplamı

Oturum Açmak İçin Kalan Süre 04:47

fehmi.demir@siirt.edu.tr
drfehmidemir@gmail.com

484 211 1111-3187

Dersin İşleyiŖi

Ödevler

Derse Katılım

Sınavlar

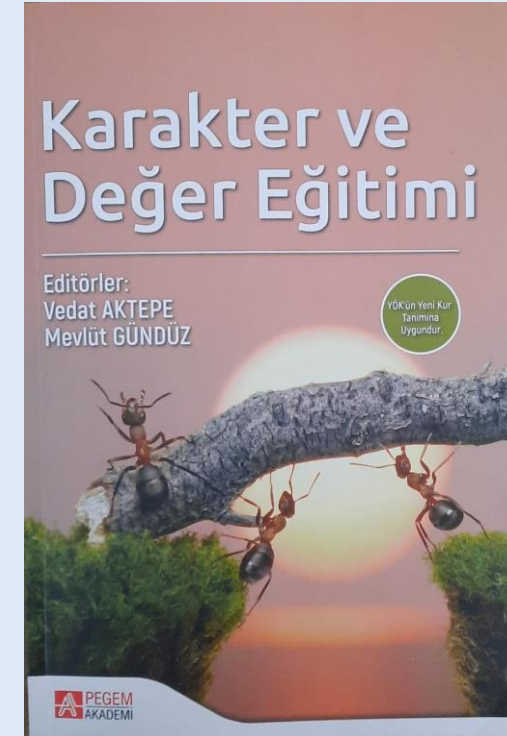
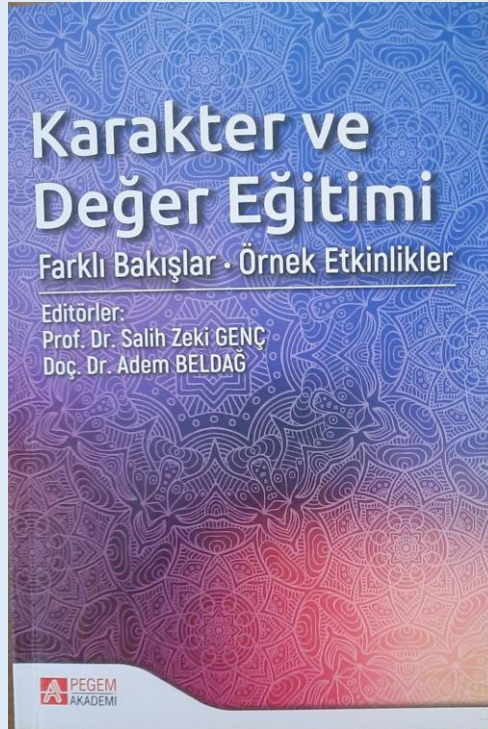
Vize/Mazeret

Final/Bütünleme

Kaynaklar

- Editörler. Salih Zeki Genç-Adem Beldağ. **Karakter ve Değer Eğitimi**. Pegem Akademi Yayınları
- Editörler. Vedat Aktepe-Mevlüt Gündüz. **Karakter ve Değer Eğitimi**. Pegem Akademi Yayınları

Dersin İşlenişi

- Ahlak-Etik
- Tutum
- Değer
- Erdem/Fazilet
- Kişilik/şahsiyet
  - Karakter
  - Mizaç/Huy
  - Benlik

Ahlak

- Ahlak, toplumsallaşmanın bir gereği ve ürünüdür.
- Bir arada yaşama ve toplumun kendi devamlılığını koruma ihtiyacı, ahlakın bireysel boyutunun yanında toplumsal yönünü ortaya çıkarmış ve bireylerin toplum içinde kendini konumlandırmasında etkili olmuştur.
- Bu uyum sürecinde bireyler, doğru ve yanlış olan üzerinde uzlaşmış ve bireylerin sağlıklı bir şekilde bir arada yaşayabilmelerine hedefleyen ilke ve kurallar geliştirmişlerdir.
- Böylece toplumun ve bireyin mutluluğuna katkı sağlayan ahlaki davranışlar ortaya çıkmıştır.

Ahlak

- Arapça bir kelime olan Ahlâk, "seciye, tabiat, huy" anlamlarına gelmektedir. İslami literatürde, iyi veya kötü huyları, fazilet veya reziletleri ifade etmek için kullanılmıştır.
- Sözlükte ahlâk, bireylerin davranışlarını ve birbirleriyle olan ilişkilerini düzene sokmak, bireysel ve toplumsal refahı ve mutluluğu sağlamak amacıyla toplum tarafından benimsenmiş/geliştirilmiş ve toplumu oluşturan bireylerin uymak zorunda olduğu standart, kural, ilke ve değerler bütünü olarak tanımlanmaktadır.

Ahlak

- Bireysel ve toplumsal mutluluğu ve sürecin devamlılığını amaçlayan **değerler organizasyonu**dur.
- Bireylerin davranışlarını, birbirleriyle olan ilişkilerini, bireysel ve toplumsal refahı düzene koyar.
- Toplumlara ve çağlara göre kapsamı ve içeriği değişebilen, kişi veya insan grubunca benimsenen **törel davranış kurallarının toplamını** oluşturmaktadır.

Ahlak-Etik

- Ahlak **töreleşmiş**, gelenekleşmiş doğru ve yanlışın yaşandığı **yaşam biçimi** iken etik bu pratiğin **teorik altyapısı**dır. Ahlak, etiğin uygulanması, sosyal hayattaki pratik karşılığıdır.
- Etik kişinin belli bir durumda ifade etmek istediği değerler ile ilgili iken ahlak, bireyin bu değerleri gerçekleştirme ve hayata geçirme tarzına karşılık gelmektedir.
- Ahlak kapsamı açısından daha yerel iken etik daha evrenseldir.
- Ahlak ile etiğin ortak noktası karakterdir.

Ahlak

- Felsefe açısından ahlak nazari ve ameli olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.
- *Nazari ahlakta* var olan ahlaki yargıların nasıl ortaya çıktığı; anlam ve gayesi üzerinde durulmaktadır.
- *Amali ahlakta* ise bireyin davranışlarına yön veren değer yargıları vardır. Bunlar, bireyin nasıl ve neye göre davranması gerektiğini belirler. Bireyin sorumluluklarının ön planda olduğu bu ahlakta sadece bireyin değil toplumun da mutluluğu gözetilmektedir.

Ahlak

- Farabi, felsefe ile dinin görüşlerini birleştirmiş, psikolojiyi ahlâka, ahlâkı siyasete ve siyaseti de metafiziğe tutarlı bir şekilde bağlamıştır.
- Ahlâk felsefesi deyince akla gelen ilk eser, İbn Miskeveyh'in Tehzîbü'l-ahlâk adlı eseridir. Bu eser kendisinden sonra gelen filozofların ahlak ile ilgili görüşlerinde mihenk taşı olmuştur.

Ahlak ve Karakter

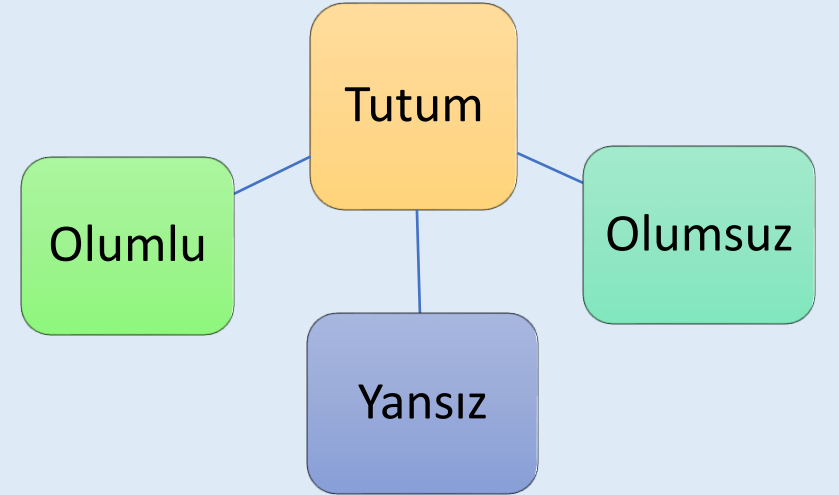
- İnsan, karşılaştığı olayların ve kişilerin, içinde bulunduğu sosyoekonomik ve sosyokültürel koşulların, gelenek ve yasaların, fiziksel çevrenin etkisindedir. İnsan, bu etkenlerin etkileşimi sonunda varlık kazanır. Bu oluşum hiçbir zaman iki ayrı insan için tıpatıp aynı olamaz. Dolayısıyla hiçbir kimse bir diğ erinin tıpatıp aynısı değildir.
- Fakat ahlak, neyin iyi neyin kötü olduğu konusunda bireyleri ortak bir paydada birleştirdiği için ayrı karaktere sahip bireylerin bulunduğu bir toplum olsa da onaylanmış bu ilkeler, toplumsal refah, huzur ve birlikteliğin artmasına katkı sağlayacaktır.

Ahlak ve Eğitim

- Bireyler, içinde bulunduğu toplumda «iyi ahlak» **kaideleri oluşturur**, zaman içinde bunları **değiştirir** ve kendinden sonra gelen kuşaklara bu kaideleri **oğretmeye çalışır**. Bu süreçte birey hem oğrenen hem de oğreten rolündedir. Dolayısıyla ahlak, bir eğitim işidir ve en çok eğitim ile ilişkilidir. Bu nedenle eğitim sistemleri/politikaları bireylerin ahlaki gelişimlerini destekleyecek şekilde planlanmalıdır.

Tutum

- Belirli kişilere, nesnelere, olaylara ya da kurumlara karşı her zaman aynı türden olumlu, olumsuz veya yansız davranmamıza yol açan sürekli ve değişmez inanç, duygu ve eğilimdir.
- Tutumlar gözlenememelerine rağmen gözlenebilen ve incelenebilen davranışları ortaya çıkarma eğilimindedirler.

Değer

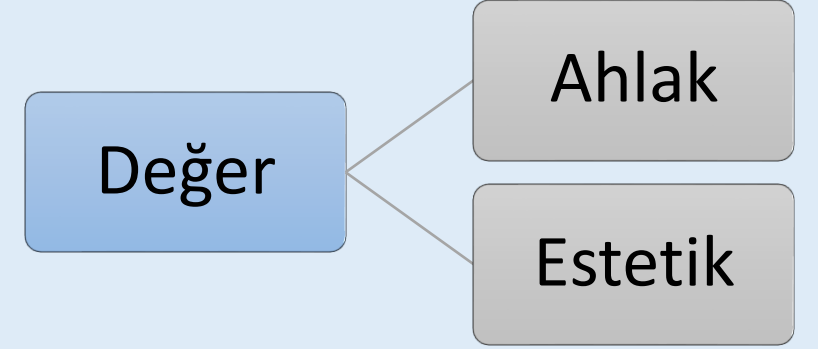

- İnsanın eylemlerinin altında 'değer' veya 'değer kümesi' bulunmaktadır.
- 'Değer'den yoksun bir insan eylemi bulmak mümkün değildir. Bu açıdan değer, insana özgü ve insanla anlam bulan bir kavramdır.
- İnsana özgü olması onu felsefe, psikoloji, matematik ve din bilimleri gibi birçok sosyal bilim açısından değerli kılmış ve bu disiplinlerin değeri kendi alanları perspektifinde incelemelerine, yorumlamalarına ve tanımlanmasında da buna uygun bir yaklaşım sunmasına neden olmuştur.

Değer

- Felsefenin üç temel konusundan biri değerdir. Felsefede değer, değerlendirme görevini yerine getirmektedir. İyi, güzel, faydalı veya doğru olan nedir?, Hangi değerler iyidir?, Hangi değerleri öğrenmemiz gerekir?

- Psikolojide değerın önemi bireyin davranışlarında yön verici bir etkiye dayanmasındadır. Buna bağlı olarak değerler, insanların duygu, düşünce ve davranışlarının oluşmasına kaynaklık eden temel inançlar olarak değer inanç ilişkisi bağlamında psikologların; değer tutum/davranış ilişkisi bağlamında da davranış bilimcilerin konusu olmuştur.

Değer

- Değerler, toplumların büyük çoğunluğu tarafından kabul görmüş ve korunmaya çalışılan temel ahlaki ilkelere dayanan ortak amaçlar, inançlar, standartlar, yargılar ve kurallardır.
- Bireylerin davranışlarının nedenleri ile değerler arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır.
- Değer tanımlarında öne çıkan kavramlar “İnanç, yargı, ölçüt, rehber, kılavuz, amaç, hedef, gaye, standart, prensip, kural, kıymet, duyuş, düşünüş, tutum ve davranışlar”

Değer ve Karakter

- Değerler bireylerin çevresi ile kurduğu etkileşim sonucunda içselleştirilen ve bireyin davranışlarının şekillenmesinde ayrı bir öneme sahip olan kişilik özellikleridir. Bu özellikler, değer ile karakter arasındaki yakın ilişkiyi ortaya koyar.
- Kişiliğin ahlaki yönü olan karakter, bireyin içselleştirdiği ve ruhunda kökleşmiş değerler ile oluşur. Yani, «Bireyin karakteri onun kökleşmiş değerlerinin bütünüdür.»

Erdem/Fazilet

- Toplumca kabul görmüş, genellikle de ahlak ve din tarafından onaylanmış ve birey tarafından **içselleştirilmiş değerlerdir**. Yani erdem, ahlakın övdüğü ve ahlaklı olmanın gerektirdiği niteliklerin ortak adıdır.
- Erdemli davranış ise bireyin toplumca onaylanmış ahlaki standartlara uygun bir şekilde hareket etmesi anlamında kullanılmıştır.
- Ahlaki güzelliklerin özümşenerek karakter haline dönüştürülmesi olarak görülen erdem/fazilet, ahlaki olan dışında ideal bir insanın tüm alanlardaki yetkinlerini ifade etmek için de kullanılmıştır.

Erdem/Fazilet

- Genelde doğruluk, dürüstlük, yardımseverlik, alçakgönüllülük, cesaret, iyi yüreklilik, ölçülülük, bilgelik ve yiğitlik erdemli olmanın göstergeleri olarak kabul edilmiştir.
- Ahlaki güzelliklerin özümşenerek karakter haline dönüştürülmesi olarak görülen erdem/fazilet, ahlaki olan dışında ideal bir insanın tüm alanlardaki yetkinlerini ifade etmek için de kullanılmıştır.

Erdem/Fazilet

- Filozofların erdemi ve ahlaksal iyiyi nasıl tanımladıkları onların ahlaki öğretilerinin de şekillenmesinde önem arz etmiştir.
- Sokrates erdemi, kişiliğin bir parçası ve yaşamın en önemli amacı mutluluğa erişmeye katkıda bulunan insani yetkinlik olarak görmektedir.
- Platon'a göre her varlığın (canlı veya cansız) yerine getirmesi gereken bir işlevi vardır. Erdem de varlık veya organizmanın kendi uygun işlevini yerine getirmesinden meydana gelen durumdur.
- Aristoteles, erdemi insanın en yüksek ereği olan mutluluğun en temel koşulu olarak görmüştür.

Erdem/Fazilet

- İslam ahlak düşünce sisteminde de erdem ile görüşler, antik dönemden gelen geleneğe bağlı olarak şekillenmiş ve erdem "orta olan" ilkesi olarak kabul görmüştür.
- Burada bireyin kendi imkân ve şartları çerçevesinde orta olma durumu ön planda tutulmuş ve her bir erdem karşısında pek çok erdemsizliğin olabileceği; erdem bir dairenin merkezi ve bu merkezin dışında yer alan tüm noktaların erdemsizlik olduğu savunulmuştur.

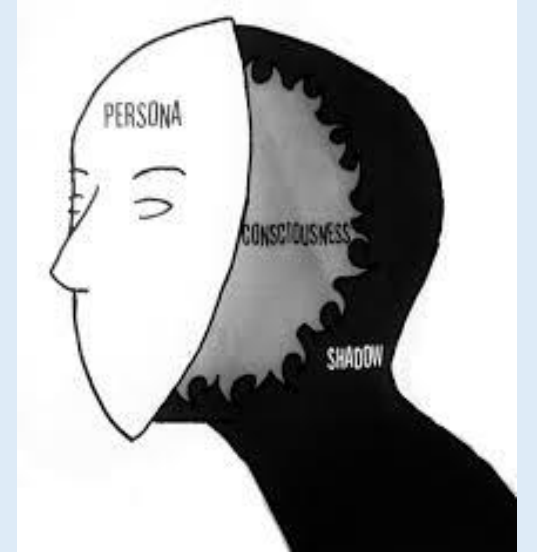
Erdem/Fazilet

- İslam ahlak düşüncesinde nefsin üç önemli gücü olan şehvet, öfke ve düşünmenin orta olması halinde sırasıyla iffet, cesaret ve hikmet erdemleri ortaya çıkar ve bu erdemler bireyin kişiliğinde yer almasıyla da adalet erdemi meydana gelmektedir.

Kişilik/şahsiyet

- Latince «persona-maske» kavramından gelmektedir. Persona, eski Roma tiyatrolarında oyuncuların role uygun taktıkları maskelerdir.
- Kişiler arasındaki farkları anlatmayı amaçlamaktadır.

Kişilik/şahsiyet

- Kişilik, bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin; şahsiyet de bireyin toplumsal hayatı içinde edindiği insanlara yakışacak alışkanlıkların ve davranışların bütünüdür.
- Kişilik, bireyin doğumundan ölümüne kadar devam eden ve ferdin bütün özelliklerini yansıtan dinamik bir süreçtir.

Duygular
Yetenekler
Mizaç
Sosyal Özellikler
Psikomotor Özellikler
Bilişsel Özellikler
Değerler
İnançlar
Tutumlar
Görüşler

Kişilik/şahsiyet zellikleri

- İnsanın külli özellikleri, bireysel farklılıklar ve bireysel özgünlük.
- Kuramsal yapı/organizasyon
- Gelişimsel bakış açısı
- Tek oluş ve istikrar

- Bireyin kişiliğini bireysel kılan temel özellikleri karakter, mizaç, benlik, yetenek ve eğilimlerdir.

Karakter

- Karakter, davranışlardaki kalıcı eğilimlerdir. Karakter, kişiliğin derinliklerine kök salmış davranış, tutum ve değerleri bütünleştiren örgütlenme ilkesine işaret eder
- Doğum ile başlayan ve sosyal yaşantılar çerçevesinde gelişen bir süreçtir. Bu süreçte bireyin değerleri benimsemesiyle karakter gelişir. Benimsenen her değer kişiliğin bir parçası haline gelir. Bireyin tutum ve davranışlarındaki tutarlığı karakterini ortaya koyar.
- Karakterin en önemli özelliği kalıcılık/devamlılık/tutarlılıktır.

Mizaç/Huy

- Mizaç ve huy birbirinin yerine kullanılabilen iki kavramdır. Huy, sözlüklerde yaratılış, tabiat, karakter, insan vücudunun fizyolojik yapısı, sağlık olarak tanımlanmaktadır. Mizaç, ise şahsiyet olarak ifade edilen şeylerin çoğunu içine alan geniş bir kavramdır.
- Mizaç bazen karakter ile birlikte kullanılsa da aralarında fark bulunmaktadır. Mizaç, duygulara dayalı becerilerin ve alışkanlıkların bütünleştirilmesinin altında yatan duyumsama, bağlantı kurma ve motivasyon süreçlerine; karakter ise, kavramsal öğrenmeye dayanan sembolizasyon ve soyutlaştırma süreçlerine karşılık gelmektedir.

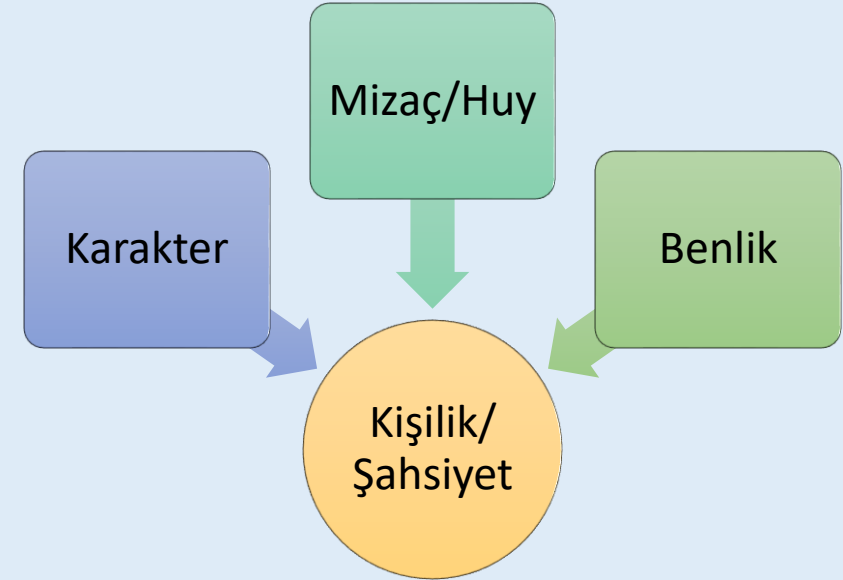
Benlik

- Bireyin kendini anlamlandırma sürecinde edindiği tecrübeler vasıtasıyla «kim olduğu ve nasıl biri olduğu» ile ilgili sorularının cevaplarına ulaştığı, onu diğerlerinden ayıran özelliklerdir.
- **Bireyin kendisini ve çevresini nasıl algıladığı ve kendini burada nasıl konumlandırdığı** ile ilgilidir. Bu nedenle benlik, bireyin özellikleri, yetenekleri, değer yargıları, amaç ve hedeflerine ilişkin kanıların bütünüdür.

Benlik

- Benliğin gelişiminde **çocukluk dönemi ve bireyin etkileşimde bulunacağı çevreler çok önemlidir.** Benlik gelişimi erken dönemlerde başlasa da bu süreç yaşam boyu devam etmektedir. Özellikle üzerinde durulması gereken nokta bireyin benlik saygısının olumsuz yönde gelişmemesine dikkat edilmelidir ve bu sürecin olumlu şekillenmesinde özellikle aile ve yakın çevre fertlerinin etkisinin çok fazla olduğu bilinmelidir.

Sonuç Olarak

Yararlanılan Kaynaklar

- Çınar, F. (2019). Karakter ve Değerler Eğitimi. V. Aktepe ve M. Gündüz (Editörler). *Kavramsal Çerçeve*. Ankara: Pegem Akademi, ss.2-19.
- Başçı Namlı, Z. (2019). Karakter ve Değerler Eğitimi. S. Z. Genç ve A. Beldağ (Editörler). *Karakter Eğitimi ve Temel Kavramlar*. Ankara: Pegem Akademi, ss.2-19.